

# Forord

I 1980'erne og endnu i 90'erne fungerede 'postmodernisme' og 'postmodernitet' som genkommende begreber, når æstetik og æstetisk fornyelse blev diskuteret. *K&K* havde ganske vist allerede med nr. 53 (1986) prøvet at sætte sagen i præteritum ved i tematitlen – med forskellige undertoner – at spørge: »Hvad var postmodernismen?« Men det forhindrede naturligvis ikke -ismen i længe at leve og overleve som debatmæssigt nøgleord.

I de sidste år har meget, som før forekom postmodernistisk, imidlertid ændret karakter til slet og ret at se modernistisk ud. Og megen modernisme helt op til og med 1980'ernes danske digtning har, som man nu læser den, fået nærmest klassikpræg. Klassikorienterede tankegange er også, hvad man kan møde i mange af de 'poetikker' fra digterhånd, som har set dagens lys. Intet under da, at det gamle begreb avantgarde fra modsat side påny trænger frem i den æstetiske debat. Postmodernismens *zeitgeist* synes at være ovre.

Det er avantgardeproblematikken, der sammenbinder de tre første bidrag til dette nummer af *K&K*. *Kristine Kabel og Hanne Pedersen* fokuserer i »Ready-maden og avantgarden« på fænomenet 'ready-made'. De foreslår efter en kritisk diskussion af Peter Bürgers og Arthur Dantos avantgardeopfattelser, at man ved at inddrage den russiske æstetikteoretiker Boris Groys tanker samt tings- og auraforestillinger hos Heidegger hhv. Benjamin kan få en betydelig mere tilfredsstillende forståelse af, hvordan en i forvejen kendt brugsting i en ny kontekst kan få en æstetisk funktion, der går væsentligt ud over blot polemisk at udfordre den traditionelle kunstinstitution. Artiklen inddrager i sin argumentation analyser af ready-madeklassikere som Duchamps urinal fra 1917, Warhols *Brillo Box* fra 1964 og et aktuelt eksempel i form af Lars Christian Ranks *Emballage* fra 2001.

Hos mange avantgardedigtere i det 20. århundrede fascinerede det gnomiske særpræg ved de korte japanske haiku-digte. De indeholdt noget traditionsfremmed i forhold til form og billedsprog i den dominerende vestlige digtning siden romantikken. *Nikolaj Ronhede* redegør i »Omkring Haiku« først for de historiske hovedtræk i den japanske udvikling af formen, hvorefter han fremdrager dens mere eller mindre direkte anvendelse hos kongeniale danske digtere fra Malinovski frem til Laugesen.

Avantgardetematikken er også central hos Per Højholt, hvis nys afsluttede roman *Auricula* af samme grund opererer med Marcel Duchamp som protagonist. *Ib Johansen* udreder i »Splinter af stilhedens troldspejl. Poetolo-

giske og meta-poetologiske refleksioner over Per Højholts *Auricula*« denne romans store netværk af intertekstuelle forbindelser, der foruden Duchamp går til Borges, Kafka, Gogol m.fl.; også bogens berøringer med temaer hos teoretikere som Bakhtin, Foucault og Derrida belyses.

Efter postmodernismen har ikke kun avantgardebegrebet igen fået plads og synlighed. Også realismen har vist sig at have facetter, som fortonede sig under postmodernismebegrebets ægide. Med sin stærke forankring i det fotografiske billedes realismetraditioner er filmmediet et centralt sted for undersøgelser heraf, hvilket bl.a. opkomsten i 1990'erne af et fænomen som dogmefilmene vidner om. I artiklen »Realismeformer i Todd Solondz' *Happiness* og Paul Thomas Andersons *Magnolia*« peger Anne Jerslev med Julia Hallam på, at man i stedet for at forestille sig realismen som én enkelt definerbar størrelse gør klogere i at tale om række forskellige former for realisme, der hver betjener sig af deres specifikke – med Barthes' udtryk – 'realitetseffekter'. Inspireret af bl.a. Winfried Flucks beskrivelse af neorealismen i amerikansk litterær fiktion peger artiklen på, at refleksiviteten hos f.eks. Anderson ikke bruges til »på postmoderne vis at problematisere, at virkeligheden er til«, men i stedet er »et moment i en visuel og narrativ strategi, der skal betone *både* at film altid allerede er en del af realiteten, *og* til at spørge, i hvilke former vi kan godtage fiktionen som realisme«.

De to sidste artikler i dette nummer af *K&K* griber tilbage til klassisk litterære emner. Og dog opretholder de begge forbindelser med de forudgående artikler. Den Kafka, som hos Højholt sammen med Duchamp var et omdrejningspunkt for avantgarden læser *Jacob Bøggild* i »«Loven hungrer ud«. Om lovens bogstav hos Kierkegaard og Kafka« i modsat historisk retning. Men inspirationen til læsningen er interessant nok den samme Borges, som også tog del i Johansens Højholt-læsning, såvel som dens emne. Under overfladen af en realisme, der viser denne konstruktions kompleksitet allerede i dens tidlige udgaver, er faderloven også på spil i det klassiske romanhovedværk, der i nummerets sidste bidrag af *Morten Peick* gøres til genstand for en dybtgående analyse: »Fra randen. Om orden og orientingsløshed i Herman Melvilles roman *Moby Dick*«.

Vi beklager, at nummeret ikke som vanligt afsluttes med en anmeldelsektion. Men pladshensyn har gjort det nødvendigt at udskyde en række anmeldelser til *K&K* 94, der vil blive udvidet tilsvarende.

Redaktionelt beklager vi endelig, at *Gitte Duemose Hansen* er fratrukket redaktionen, idet hun er overgået til ansættelse uden for universitetsverdenen. Vi takker Gitte for en desværre kort, men effektiv indsats for tidsskriftet.

*Red.*